

## Системне опитування студентів як внутрішніх стейкхолдерів

Одним з важливих напрямків сучасної освіти є сприяння розвитку людей, здатних до ефективної комунікації в професійній сфері і в особистісних стосунках. Перспективні можливості для цього надає рольовий підхід у професійній підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери, зокрема, майбутніх соціальних працівників. Такий підхід також уможлиблює розвиток особистісних якостей студентів, зокрема – рольової компетентності як комунікативної здібності, необхідної як для соціалізації особистості в цілому, так і для нарощування професійного потенціалу.

В емпіричному дослідженні брали участь 27 студентів спеціальності 231 «Соціальна робота» факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету Києва (Україна). Був використаний лонгітюдний метод організації дослідження, яке проводилось на початку першого та у другому семестрі другого курсів. Серед емпіричних методів добування наукових даних застосовувались обсерваційні (спостереження) та психодіагностичні методи, а саме: «Опитувальник рольової компетентності» та «Шкала локусу рольового конфлікту» П.Горностая. В процесі обробки результатів дослідження були використані як стандартні прийоми статистичної обробки даних (кількісна обробка), так і прийоми якісного аналізу, включаючи диференціацію матеріалу за високими, середніми та низькими показниками рольової компетентності за шкалами 1 та 2. Інтерпретаційні методи були представлені варіантами генетичного та структурного методів, оскільки оброблений матеріал дослідження інтерпретувався в характеристиках як розвитку (динаміки змін) певних психологічних явищ, так і типів зв'язків між отриманими показниками.

В цілому поєднання за двома шкалами високих та високих показників у студентів на початку першого курсу не було виявлено [B(1) – B(2)] – 0 осіб, високих та середніх показників [B(1) – C(2)] - 5 осіб, високих та низьких [B(1) – H(2)] – 2 особи, середніх та високих [C(1) – B(2)] – 5 осіб, середніх [C(1) – C(2)] – 6 осіб, середніх та низьких [C(1) – H(2)] – 1 особа, низьких та високих

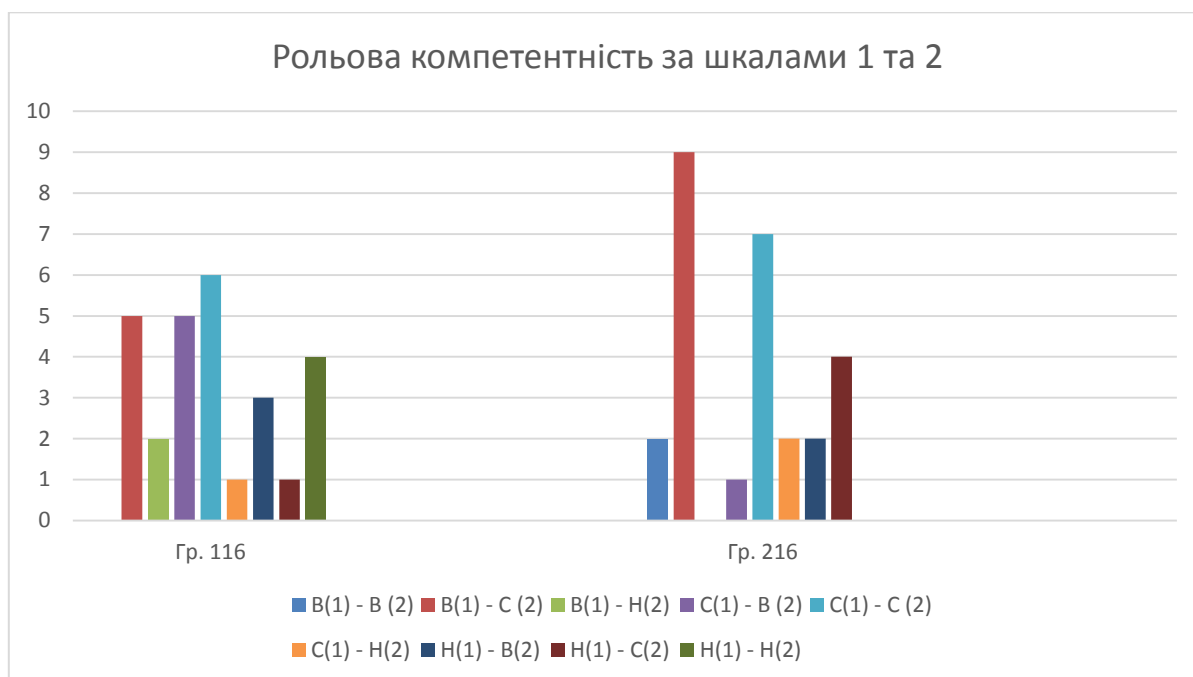
[H(1) – V(2)] - 3 особи, а низьких та середніх [H(1) – C(2)] – 1 особа, низьких [H(1) – H(2)] – 4 особи, Дещо інший розподіл ми побачили у цих студентів на другому курсі. Поєднання за двома шкалами високих показників [V(1) – V(2)] виявлено у 2 осіб, високих та середніх показників [V(1) – C(2)] - у 9 осіб, високих та низьких не було виявлено [V(1) – H(2)] – 0 осіб, середніх та високих [C(1) – V(2)] – 1 особа, середніх [C(1) – C(2)] – 7 осіб, середніх та низьких [C(1) – H(2)] – у 2 осіб, низьких та високих [H(1) – V(2)] - 2 особи, низьких та середніх [H(1) – C(2)] – 4, низьких показників за обома шкалами не виявлено [H(1) – H(2)] – 0 осіб. Як бачимо, найбільш характерним є поєднання високих та середніх показників за двома шкалами рольової компетентності як для студентів на початку першого курсу, так і після тренінгів і рольових ігор на другому курсі. В нашому випадку лише п'ять осіб вирізнялася високими показниками за однією шкалою і низькими за іншою на початку дослідження і в кінці його. На першому курсі не виявилось жодного студента, який мав би високі показники за обома шкалами, на другому – жодного студента, який мав би низькі показники за обома шкалами. Окрім того, слід зазначити, що поєднання середніх та низьких показників, низьких за обома шкалами спостерігалось у тих студентів, які мали пропуски занять та дещо нижчу, ніж у інших, академічну успішність, яка має позитивну кореляцію з рольовою компетентністю, як зазначають дослідники (Див. діаграму №1).

Така особливість рольової компетентності потребувала надалі здійснення психокорекційних заходів, відповідних тренінгів та занять для студентів протягом їх навчання на першому курсі і надалі.

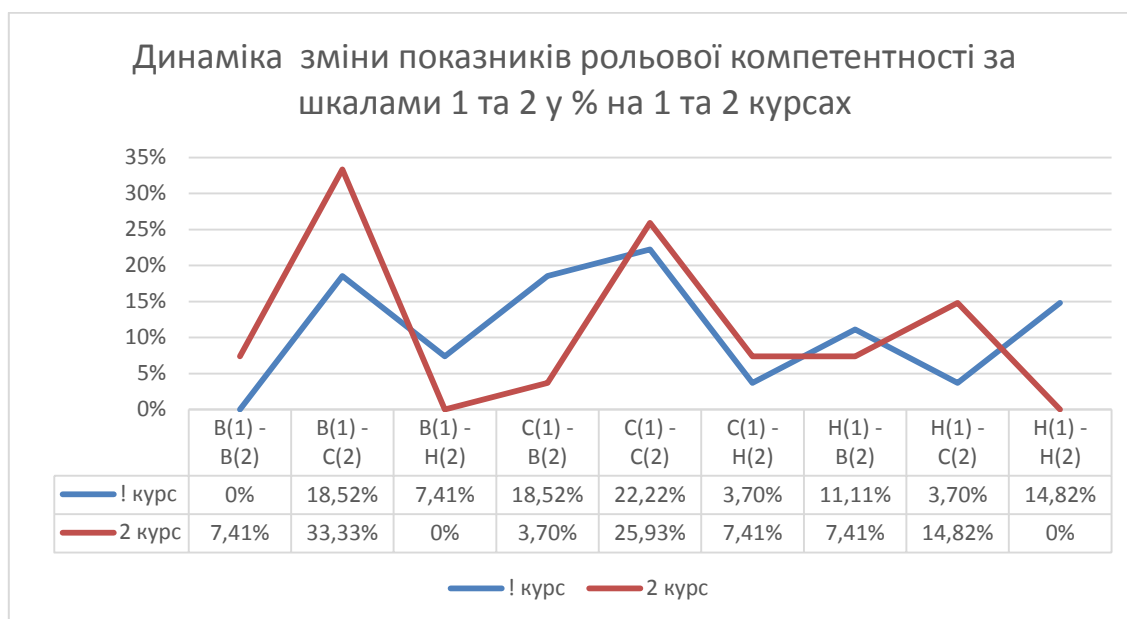
У результаті активної участі у тренінгу у студентів формуються такі структурні компоненти рольової компетентності, як рольова рефлексія та здатність вирішувати рольові конфлікти.

Динаміка зміни показників рольової компетентності за шкалами 1 та 2 у відсотках у 27 студентів, які пройшли навчання на кафедрі соціальних технологій ФЛСК НАУ на першому та другому (1 семестр) курсах, відображено на графіку №1.

Діаграма №1

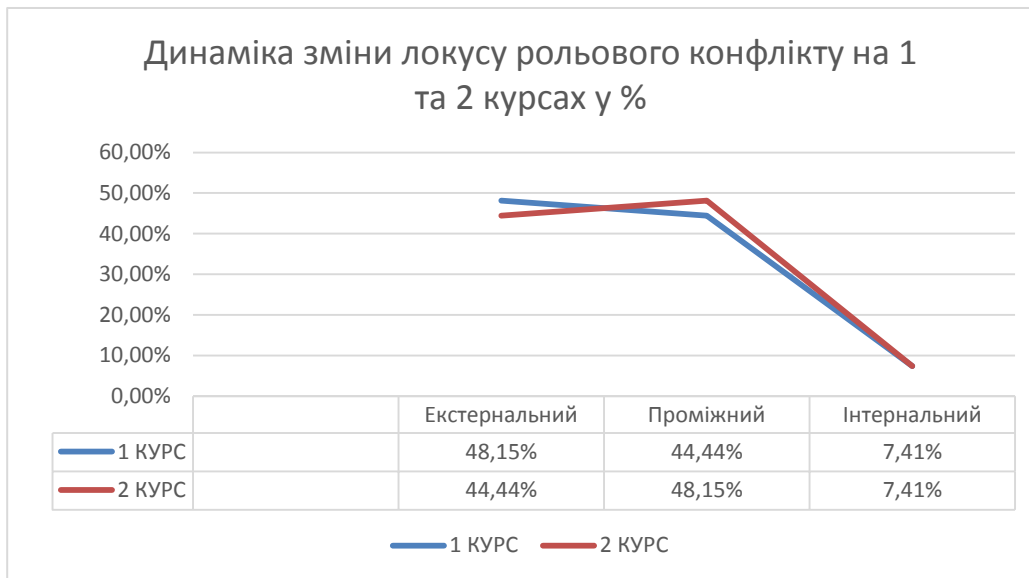


Графік №1



Динаміка зміни локусу рольового конфлікту у 27 студентів, які пройшли навчання на кафедрі соціальних технологій ФЛСК НАУ на першому та другому (1 семестр) курсах та опанували дисципліну «Інноваційні методи та технології в соціальній роботі», наочно представлена на графіку №2.

Графік №2



Отже, як свідчать результати проведеного нами дослідження, включення в навчальний процес рольових ігор сприятиме ефективності формування інноваційної та рольової компетентності майбутніх соціальних працівників. Як видно із Діаграми №2 та Графіку №2, на другому курсі кількість студентів - представників проміжного локусу рольового конфлікту - збільшилась, а числові показники «інтерналів» та «екстерналів» стали наближатися до середніх, що свідчить про позитивний результат навчально-корекційної роботи, спрямованої на подолання дезадаптивних форм поведінки та опанування навичками конструктивної комунікації.

Отже, необхідною умовою формування рольової компетентності є міжособистісна взаємодія, адже саме в процесі комунікації людина одержує інформацію про рольові очікування, про відповідність власних моделей поведінки певним соціальним статусам і ролям, які вона займає.

Методи та прийоми, які були застосовані з метою розвитку у майбутніх соціальних працівників рольової компетентності як умови їх успішної комунікації, такі, як тренінги, дискусії, рольові ігри, свідчать про ефективність розробленої методики.

Тому вважаємо за доцільне розробку і запровадження спеціального тренінгу, який сприятиме розвитку рольової компетентності у майбутніх

соціальних працівників, надаватиме можливість конструктивно розв'язувати рольові конфлікти.

Наступний етап дослідження передбачає з'ясування змісту рольового репертуару студентів – майбутніх соціальних працівників та ознайомлення їх з репертуаром професійних ролей, які вони будуть виконувати у майбутній професійній діяльності. Надалі це сприятиме пошуку методів, які б забезпечували їх успішний рольовий розвиток, вдосконалення рольової компетентності, здатності вирішувати рольові конфлікти, прискорювати рольову соціалізацію. З цією метою необхідно буде розробити спеціальну програму, яка б передбачала рольові ігри, тренінги, ситуаційні вправи з використанням транзакційного аналізу та інших методик. Перспективи подальших пошуків у даному напрямку полягають у розробці розвивальної багатокomпонентної програми формування рольової компетентності майбутніх менеджерів соціальної сфери з урахуванням таких її складових, як: рольова варіативність, гнучкість, глибина, рефлексія та здатність вирішувати рольові конфлікти.